WARTAWAN
NURUL HUSNA MAHMUD
nurul_husna@hmetro.com.my

GRAFIK
ZUL FADHLI KAMARRUDIN
z.fadhli@hmetro.com.my

BUNGA YANG BOLEH DIMAKAN

Perkataan bunga dipercayai berasal daripada keluarga bahasa Austronesia yang turut mempengaruhi bahasa Jawa, Bugis, Banjar dan beberapa bahasa Nusantara lain. Maknanya kekal hampir sama: sesuatu yang mekar, cantik dan menjadi punca hasil.

Malah dalam Bahasa Melayu Kuno/Melayu Lama bunga merujuk kepada bahagian tumbuhan yang berkembang dan menghasilkan buah.

Bagi kebanyakan orang memahami bunga lebih kepada estetik yang mana ditanam bagi tujuan hiasan, tetapi ada sebahagian masyarakat terutama yang tinggal di kampung dan pendalaman memanfaatkan bunga sebagai tanaman kesihatan.

Memang ada sebaha[...] bunga boleh dimakan [...] merujuk bunga terbabi[...] dikategorikan sebagai [...] gred makanan dan tida[...] menggunakan sebaran[...] [...]gian [...]ini [...]t [...]kualiti [...]k [...]g racun.

Terdapat bunga dikategorikan 'native' a[...] bunga yang hidup dan tumbuh dalam perseki[...] tempatan atau bunga [...] dibawa masuk dari lua[...] [...]tau [...]aran [...]yang

Contoh bunga 'native' yang kini berpotensi ditanam dan dikomersialkan ialah kemunting. Memiliki tona warna ungu merah jambu yang cantik dan mudah hidup dalam iklim tempatan selain sesuai pada sebarang medium termasuk tanah berpasir. Potensi ialah mengeluarkan buah menyerupai beri dan memiliki potensi kandungan bioperubatan.

PANSY
(Viola × wittrockiana)

Cara makan: Salad dan hiasan kek

Khasiat: Vitamin C dan antioksidan ringan

Ciri-ciri tanaman:
- Herba berbunga kecil
- Warna bunga pelbagai
- Sensitif haba

Kaedah penanaman:

Bahan tanaman: Biji benih

Medium: Tanah ringan dan bersaliran baik

Cahaya: Matahari penuh suhu sederhana

Air: Sederhana

Nota: Kurang sesuai iklim panas Malaysia

BUNGA KANTAN
(Etlingera elatior)

Cara makan: Hirisan mentah dan masakan (laksa, asam pedas, nasi ulam)

Khasiat: Antioksidan, antimikrob dan dapat membantu merangsang selera makan.

Ciri-ciri tanaman:
- Tumbuhan herba saka, berumpun
- Batang semu daripada rizom
- Ketinggian: Dua hingga empat meter (m)
- Bunga besar, merah jambu hingga merah
- Tahan panas dan hujan tropika

Kaedah penanaman:

Bahan tanaman: Rizom matang

Medium: Tanah gembur, bersaliran baik dan kaya bahan organik

Cahaya: Separa teduh–matahari penuh

Air: Tinggi dan tanah sentiasa lembap

Jarak tanaman: 31.5–2.0 m

Penuaian: 10–14 bulan selepas tanam

BUNGA KEKWA
(Chrysanthemum spp.)

Cara makan: Infusi teh dan perisa pencuci mulut

Khasiat: Menyejukkan badan dan antioksidan

Ciri-ciri tanaman:
- Herba hiasan
- Bunga berwarna cerah
- Sensitif kepada suhu dan panjang hari

Kaedah penanaman:

Bahan tanaman: Keratan batang

Medium: Tanah ringan dan bersaliran baik

Cahaya: Matahari penuh (iklim sederhana lebih sesuai)

Air: Sederhana

Nota penting: Gunakan varieti gred makanan sahaja

Penting untuk umum mengetahui bagi bunga import dan dibawa masuk perlu menerusi saluran yang betul iaitu perlu melepasi saringan Perkhidmatan Kuarantin dan Pemeriksaan Pertanian Malaysia *(MAQIS)* bagi mencegah sebarang ancaman serangga dan penyakit kepada tanaman tempatan.

BUNGA TELANG
(Clitoria ternatea)

Cara makan: Air rebusan, nasi berwarna, kuih dan teh

Khasiat: Antioksidan (antosianin), sokong fungsi kognitif dan antiradang ringan

Ciri-ciri tanaman:
- Kekacang memanjat
- Pertumbuhan cepat
- Bunga biru/putih
- Jangka hayat pendek–sederhana

Kaedah penanaman:

Bahan tanaman: Biji benih

Medium: Tanah ringan dan bersaliran baik

Cahaya: Matahari penuh

Air: Sederhana

Sokongan: Para atau pagar

Penuaian: Enam hingga lapan minggu selepas semai

JANTUNG PISANG
(Musa spp.)

Cara makan: Kerabu, masak lemak dan tumis[...]

Khasiat: Tinggi serat, mengawal paras gu[...] darah dan baik untuk pencerna[...]

Ciri-ciri tanaman:
- Tumbuhan herba besar
- Batang semu tinggi (2–5 m)
- Menghasilkan jantung selepas pembentuk[...] tandan
- Jantung pisang ialah struktur bunga. Nam[...] ia bukan 'bunga' dalam erti kelopak cantik, sebaliknya perbungaan (infloresens). Ini perincian botani yang sering disalah faham[...]

Jantung pisang ialah:
- Perbungaan terminal pokok pisang

Terdiri daripada:
- Bunga betina (bahagian atas akan jadi bua[...] pisang)
- Bunga jantan (bahagian bawah ini yang dimakan)
- Struktur berlapis ungu kemerahan itu ialah braktea, bukan kelopak bunga sebenar.

Kaedah penanaman:

Bahan tanaman: Sulur anak

Medium: Tanah dalam, subur dan bersaliran baik

Cahaya: Matahari penuh

Air: Tinggi

Jarak tanaman: 2.5–3.0 m

Penuaian: Jantung dituai sebelum bunga betina habis

BUNGA LABU/BUNGA TIMUN
(Cucurbita / Cucumis spp.)

Cara makan: Goreng celup tepung, tumis dan sup

Khasiat: Vitamin A dan C, antioksidan ringan dan menyokong kesihatan kulit

Ciri-ciri tanaman:
- Menjalar atau memanjat
- Bunga jantan lebih banyak (sesuai dimakan)
- Kitaran hidup pendek

Kaedah penanaman:

Bahan tanaman: Biji benih

Medium: Tanah gembur dan subur

Cahaya: Matahari penuh

Air: Sederhana–tinggi

Sokongan: Para (digalakkan)

Penuaian: 30–45 hari selepas tanam

BUNGA ROSELLE
(Hibiscus sabdariffa)

Cara makan: Teh, sirap, jem dan salad

Khasiat: Antioksidan tinggi, menurunkan tekanan darah dan menyokong kesihatan hati

Ciri-ciri tanaman:
- Renek tahunan
- Batang kemerahan
- Bunga besar, kuning dengan pusat merah

Kaedah penanaman:

Bahan tanaman: Biji benih

Medium: Tanah bersaliran baik

Cahaya: Matahari penuh

Air: Sederhana

Jarak tanaman: 31.0 m

Penuaian: Tiga hingga empat bulan selepas tanam

BUNGA MELUR
(Jasminum sambac)

Cara makan: Infusi teh dan perisa pencuci mulut

Khasiat: Kesan menenangkan, antioksidan dan menyokong kualiti tidur.

Ciri-ciri tanaman:
- Renek berkayu
- Bunga putih kecil, sangat wangi
- Tumbuhan saka

Kaedah penanaman:

Bahan tanaman: Keratan batang

Medium: Tanah gembur dan kaya organik

Cahaya: Matahari penuh–separa

Air: Sederhana

Penyelenggaraan: Pemangkasan berkala

Penuaian: Berterusan selepas matang

LAVENDER
(Lavandula spp.)

Cara makan: Teh, bakeri dan sirap (dos kecil)

Khasiat: Kesan relaksasi, sokong kualiti tidur dan antimikrob ringan

Ciri-ciri tanaman:
- Renek aromatik
- Daun kelabu kehijauan
- Bunga ungu kecil

Kaedah penanaman:

Bahan tanaman: Keratan batang

Medium: Tanah berpasir dan sangat baik saliran

Cahaya: Matahari penuh

Air: Rendah

Nota kritikal: Tidak sesuai iklim panas-lembap Malaysia

ULAM RAJA / KENIKIR
(Cosmos caudatus)

Cara makan: Ulam, salad dan bunga sebagai hiasan

Khasiat: Kaya polifenol, menyokong kesihatan tulang dan antioksidan tinggi

Ciri-ciri tanaman:
- Herba tahunan
- Daun berbau kuat
- Bunga kecil berwarna ungu/merah jambu

Kaedah penanaman:

Bahan tanaman: Biji benih

Medium: Tanah biasa dan tidak terlalu subur

Cahaya: Matahari penuh

Air: Rendah–sederhana

Penuaian: Empat hingga enam minggu selepas tanam

BUNGA KUCAI
(Allium tuberosum)

Cara makan: Tumisan, sup dan telur dadar

Khasiat: Antibakteria semula jadi, menyokong kesihatan jantung dan kaya flavonoid

Ciri-ciri tanaman:
- Herba saka
- Daun panjang, nipis
- Bunga putih kecil berkelompok

Kaedah penanaman

Bahan tanaman: Biji benih atau rumpun

Medium: Tanah gembur dan bersaliran baik

Cahaya: Matahari penuh

Air: Sederhana

Penuaian: 6–8 minggu, boleh dituai berulang

Sumber: Pensyarah Kanan (Bidang Hortikultur Hiasan) Jabatan Sains Tanaman Fakulti Pertanian Universiti Putra Malaysia (UPM) Dr Sarah Baharudin